П. Костенко.

СОЦІЯЛІСТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ВИЗВОЛЕНЄ НАЦІЙ

(Розвідка написана для "Укр. Робітничих Вістий".)

Сучасне капіталістичне суспільство ґрунтуєть ся на соціяльно-економічнім, клясовім і на національнім визиску та пригніченю. Боротьба поневолених народів за національне визволене в межах капіталізму являєть ся дуже тяжкою, майже безнадійною справою. Ми бачимо, як поруч з творенем нових національних держав, що мали би свідчити про знесене національного гнету, великі світові капіталістичні держави підбивають під свою владу не тільки сї, новостворені національні держави, але намагають ся (і не без успіху) поневолити і старі держави (Німеччину, Австрію, Грецію, Турцію, Китай і инші). Очевидно, що в капіталістичнім суспільстві національне питане не могло і не може бути остаточно розвязане. Його розвяже тільки соціялістична революція, яка знищить підставу всякого визиску і поневоленя — а в тім і національного — соціяльно-економічний, клясовий визиск.

Національне поневолене сягає так само глибоко в давнину віків, як і соціяльно-економічний, клясовий гнет та визиск. Як тільки розвиток продукційних сил первісно орґанізованого людського суспільства досяг того ступня, при якому людська працююча одиниця могла вже випродукувати якийсь лишок понад те, що потрібно було для підтриманя її власного житя і робочої енерґії, зараз же утворив ся економічний ґрунт для визиску одної людини другою, для поневоленя і визиску жінки невільниці чоловіком, одної кляси суспільства другою, чи, нарешті, одного племени народу другим племенем, другим народом, нацією — державою.

Період людського житя в часі перетвореня племінно-родового суспільства в клясово-державне дає дуже богато яскравих прикладів національного поневоленя в самих ріжних формах — від найбільш жорстоких до поміркованих. Найбільші старинні держави — Єгипетська держава фараонів, Китай, Мезопотамія, Асірійське царство і богато инших — майже всі вони велися свій початок від завойованя одним (частійше менш культурним) другого (більш культурного) племени, чи народу, при чому завойована людність поверталась в клясу хліборобів кріпаків або невільників. Як на зразок такого поневоленя, що розтягло ся на цілі тисячеліття, можна вказати на поневолене дарвидійської людности, північного Індостану войовничими арійськими племенами за яких дві тисячі років до Христа. Спочатку дарвидійська людність просто винищувалась переможцями Арійцями, але згодом показало ся більше вигідним поневолити її економічно, що і було доконано: підбиту людність (шудру) було переведено на становище низшої, робочої верстви. Священича, брахманська верства взяла при сьому на себе клопіт задержати як найдовше утворені силою зброї соціяльно-економічні відносини: протягом тисячеліть вона вживала надзвичайних зусиль до того, щоб запобігти зближеню низших арійських верств з підбитою "нечистою" дарвідійською людністю. І ся останна, дійсно, аж до нових часів зосталась на особливім становищі поневоленої, експльоатованої, нечувано-пониженої верстви-людности, не зважаючи на процес злитя висших верств дарвідійської людности з такими-ж верствами пануючої, арійської.

Правда, в сій фазі людської історії момент національного поневоленя затушковував значно момент клясового визиску. Дуже часто можна спостерігати, як на стан рабів переходила в сім часі не тільки завойована, підбита людність, але й частина людности племени завойовника: неоплатні довжники, жінки, діти продані своїми батьками з бідности і так далі. Сприяло затушковуваню моменту національного поневоленя також і те, що нації, в модернім розуміню, звичайно, на тім ступні розвитку людського суспільства ще не істнувало. Культурні, психольоґічні надбаня, а значить і ріжниці окремих племен, народів, чи рас були, порівнуючи, невеликі. Через се поневолене одного племени другим кінчалось майже завше тим, що, або племя-переможець забувало свою мову й переймало культуру племени-підбитого, або навпаки — підбите племя культурно асімілювалось з племенем завойовником, зостаючись при сьому — і в першім і в другім випадку — поневоленою, кріпацькою людністю. Так гнет національний перетворював ся цілком в гнет клясовий.

З поміж европейських державних формацій, які утворились на ґрунті національного поневоленя, вкажемо тут на Спартанську державу, яка повстала, як відомо, наслідком завойованя дорійськими племенами тубольної ахайської людности (тої самої раси). І тут, як і в Індії, заборонювалось змішуване пануючої дорійської людности з поневоленою, підбитою людністю. Ся останна, так звані гельоти, були державними кріпаками, які обробляли державні землі, поділені поміж Спартіятами. В результаті Дорійці перетворились в пануючу, визискуючу клясу, а підбиті ахайські племена перейшли на стан визискуваної кляси. Правдоподібно далі, що і Патріції та Плебеї римської держави були нічим иншим, як ріжними племенами — побідниками і переможеними. Вкажемо ще на підбите финськими племенами — болгарською ордою — словянських племен за Дунаєм, в степах Добруджі. Орда завойовників стала тут також пануючою верствою нової держави і тільки через кілька віків злилась культурно і національно з словянською людністю, перенявши її мову, побут, засвоївши спільну релігію, давши натомість словянській людности своє імя.

Протягом віків, тисячеліть модифікували ся форми національного поневоленя, але саме поневолене залишилось і до нині, поруч з поневоленем соціяльно-економічним, клясовим.

Історія заволодіня Европейцями Америкою поновила у всій жорстокости відомі до того часу історичні форми національного поневоленя, включивши до методів боротьби і просте фізичне винищене Індійських племен. Історія перетвореня Америки в кольонію европейських держав-трестів була страшною траґедією чорної людности. Пановане російської буржуазії над примітивними народами Сибіру, Туркестану, на наших очах вело до фізичного винищеня богатьох з тих народів. Нарешті перетворене англійським капіталом в "людський гній" народів перського, арабського, трохсот-міліонового населеня Індійського півострова, боротьба з національно-визвольним рухом Ірляндії, Єгипту, жорстокі національні утиски російської буржуазії над українським, білоруським, грузинським, вірменським і польським народами — все се факти, які говорять про велику живучість національного поневоленя.

І дійсно, в ярмі подвійного гнету — клясового і національного перебувають ще й нині десятки, сотки міліонів працюючої людности ріжних країв, ріжних народів, рас. Ледви помітна меншість богатших передових капіталістичних країн поневолює величезну більшість працюючого населеня земської кулі, обдирає його фізично, пригноблює розумово, спинюючи тим духовий, культурний, а разом з тим і матеріяльний поступ людства.

Національне поневолене несе людству незмірими втрати. Пригнічене кольоніяльних і так званих недержавних народів імперіялістичними державами, пануючими націями, викликало серед працюючих мас поневолених народів не лише озлоблене, але й недовіре до пануючих, гнобительських націй взагалі, а в тому числі і до пролетаріяту сих націй. З другого боку — національний гнет викликав серед працюючих мас пануючої, гноблячої нації невистарчаюче розуміне дійсного становища працюючих мас поневолених народів, які стогнуть під двойним ярмом: під гнетом своєї чи чужої буржуазії і одночасно під додатковим гнетом з боку завойовників, з боку пануючої нації.

Буржуазія гноблених націй, великих імперіялістичних держав, наживаючись без міри на своїх кольоніях, підкупляє в ріжних формах більш сильні зорґанізовані верстви свого метропольного пролетаріяту, заінтересовує його в політиці національного поневоленя, притишуючи таким чином революційну енерґію робітництва. Ще К. Кавтський підкреслив той факт, що ніде пролетаріят не є численнійшим, ніде його економічні орґанізації не досягли такого високого розвитку, ніде не має він більшої політичної свободи, як в Англії. І в той же самий час ніде пролетаріят не був так політично безсилим, опортуністичним, як в Англії. Ніде робітництво не дійшло до такого морального та духового занепаду, до якого дійшли висші верстви англійської робітничої кляси, перетворившись в звичайних дрібних буржуа, для яких висший ідеал: копіювати у всім житю своїх панів — великих буржуа. 1921 рік дав новий доказ опортуністичних настроїв англійського робітництва: англійські капіталісти зуміли придушити розпочату революційну боротьбу англійського пролетаріяту тим, що підкупили найбільш орґанізовану частину його, допустивши робітників камінновуглевої промисловости до участи в прибутках капіталістів — власників копалень.

З другого боку, буржуазія поневолених націй розпалює національне почуте серед працюючої людности своєї нації, направляє їх ловкою рукою на шлях національної боротьби, відпихаючи від боротьби клясової, розбиваючи інтернаціональний робітничий фронт.

Радикально розвязати національну справу для всіх народів зможе лише соціялістична революція. Ставлячи своєю метою знищене клясового гнету та визиску, вона повинна знести одночасно з тим і гнет та визиск національний.

Буржуазія, в тому числі і буржуазна демократія затушковує властиве епосі фінансового капіталу та імперіялізму кольоніяльне, фінансове, національне поневолене величезної більшости населеня земської кулі ледве помітною меншістю богатших, передових капіталістичних країн. Революційні соціялісти і комуністи не потребують такого затушкованя, такої брехні. Вони повинні розріжняти нації пригнічені, нерівноправні від націй поневолюючих, експльоататорських і ставити справу національного визволеня у весь її зріст, стремлючи до одночасного знесеня всіх форм поневоленя людини людиною.

(Далі буде.)

АМЕРИКАНЕЦЬ ПРО СОВІТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

НЮ ЙОРК, 12. жовтня. — Вчера повернув зі Совітської Росії Мейсон Дей, президент "Інтернейшенел Барнсдал Корпорейшен", який одержав від совітського правительства першу концесію в нафтових теренах Баку. Дей заявив, що вже в найблизшім часі його компанія вишле туди машини і технічні сили, щоби розпочати працю.

Він заявив дальше, що совітське правительство має трівку підставу для свого істнованя та що нема виглядів, щоби якась сила могла його повалити.

КОМУНІСТИЧНИЙ РУХ В РУМУНІЇ.

Остання амнестія в Румунії, частина для учасників процесу 270 комуністів, інсценірованого румунським правительством проти Комуністичної Партії Румунії, як такої, дає останній можливість орґанізуватись леґально і закінчити, врешті процес кристалізації і відділеня від опортуністичних, центристичних і соціял-демократичних елементів.

Перехід соціял-демократичної партії на ґрунт комунізму відносить ся до кінця 1918 р., хоч формальний розкол партії наступив тільки в маю 1921 року.

Вістка про Жовтневу революцію і утворене робітничо-селянської влади Совітів в Росії була зустрічена з радістю робітничими масами і соціялістичною партією Румунії. Весною 1918 р. начинають ся партійні наради відносно необхідности зміненя програми і тактики в більш революційному дусі. Кількох товаришів, зіставших ся на волі, пробують навязати звязок з румунським кружком в Одесі, який став на ґрунт комунізму. Звязок наладжуєть ся і в осени 1918 р. появляють ся в Румунії підпольні комуністичні кружки, частина членів леґальної партії проголошує себе большевиками. В листопаді 1918 р., після того, як Німці вийшли, вибух страйк зелізничників. Після сього страйку почали вибухати страйки один за другим і піднялась ціла филя страйків. Партія починає видавати ґазету "Соціялізмул".

13. грудня 1918 р. в Букарешті, підчас страйку друкарів, появляєть ся симпатизуюча вулична демонстрація; проти демонстрації румунське правительство вислало військо, котре розстрілювало робітників. Було забито кілька десяток і більше сотки ранених. В той-же день і слідуючий почались масові арешти членів соціялістичної партії. Арештовані були віддані під военний суд. Однак, частина підпольного комуністичного кружка вспіла скритись. Починають ся катованя в тюрмах, які між иншим відобрали житє в старого члена партії Йона Фріма.

В марті 1919 р. процес соціялістів в Букарешті закінчуєть ся освободженем більшої частини увязнених і засудом 3-ох на кілька років каторги, а одного з скривших ся — на смертну кару. Цілий 1919 і 1920 рр. в Румунії виникають заворушеня під впливом широко розвиваючого ся масового робітничого руху. Число членів профсоюзів достигає в старій Румунії до 30.000 членів і до 60—70.000 членів в Трансильванії. Число членів в партії збільшаєть ся в троє. Розвивають ся і підпольні комуністичні відділи. Члени сих відділів зістають членами леґальної партії, але тимчасовий Центральний Комітет не працює в контакті з підпольним Комітетом і починає вести опортуністичну тактику; так Ц. К. леґальної партії приходить до тимчасової угоди з головою створившої ся після війни буржуазної партії "Ліґи Націй" ґенералом Авареску для спільної піддержки на виборах в парлямент і боротьби проти правительственної ліберальної партії. Ся угода була зроблена наперекір опінії підпольного комуністичного Комітету; її діяльність ограничуєть ся виданем кількох брошурок, а пізнійше кількох чисел журналу з перекладом російської комуністичної літератури. Орґанізуєть ся аґітація в армії, але завдяки арештам скоро заперестає. Комуністична партія користаєть ся в той час все більшим успіхом серед широких робітничих мас і в профсоюзах. А леґальна партія проводить своїх кандидатів на виборах в парлямент вже при правительстві ґенерала Авареску і, таким робом, перший раз в 1920 р. в румунськім парляменті появляєть ся соціялістична фракція, складаюча ся з 20 представників робітничої кляси. В фракції представлені були всі течії, починаючи з правих с.-д., представників Буковини і Трансильванії — центристів, частини леґальної партії і кінчаючи комуністами.

Весною 1920 р. починають ся провали підпольної орґанізації. Літом того-ж року румунська леґальна партія посилає представників в складі 6 осіб делеґатами на 2 конґрес III. Комуністичного Інтернаціоналу в Москву; делеґація, однак, спізнилась на конґрес, будучи задержаною в дорозі і прибула до Росії тільки в кінци жовтня 1920 р. Після переговорів з Виконкомом Комінтерна, більшість делеґації приняла на себе обовязок провести в житє постанови Комінтерна і скликати зїзд партії для приєднаня до III. Інтернаціоналу.

В часі перебуваня делеґації в Росії вибух в Румунії страйк зелізничників, котрий перейшов в загальний страйк в Бесарабії і Трансильванії. Страйки закінчують ся цілковитим розгромом профсоюзів, арештованем соток робітників і страйкового комітету. В маю 1921 р. скликаєть ся зїзд соціялістичної партії Румунії для рішеня питаня о приєднаню партії до III, Інтернаціоналу. Більшість учасників зїзду висказуєть ся за основне приєднане, меншість опустила зїзд. Після голосованя в помешкане зїзду вдираєть ся поліція і арештує 75 голосувавших за III. Інтернаціоналом. Арешти продовжують ся і в слідуючі дні, правительство закриває помешкане партії і конфіскує соціялістичну пресу.

Літом 1921 р. комуністична леґальна партія була цілковито розбита, профсоюзи дезорґанізовані; утворилась центристська партія, входяча до 2½ Інтернаціоналу, котра повела жорстоку полеміку, головним робом проти підпольних комуністичних орґанізацій і проти III. Інтернаціоналу.

Однак продовжала істнувати і підпольна комуністична ґрупа, котра, за згодою Ц. К. леґальної партії (знаходившого ся в тюрмі) післала представників на III. Конґрес Комінтерна.

В листопаді 1921 р. більша частина підпольної і терористичної орґанізації Макса Гольштайна була також арештована румунською поліцією.

Таким робом, коло зими 1921—22 р. в Румунії спинив ся майже всякий прояв комуністичного руху, крім видаваня орґану спілки молоді, котрий продовжував проводити комуністичну лінію.

Після упадку правительства Авереску в січни 1922 р. арештовані були віддані під военний суд. Процес почав ся 25. січня і тягнув ся до кінця мая 1922 року.

Процес обєднував в одне леґальну румунську комуністичну партію, підпольні орґанізації Румунії, Бесарабії і Трансильванії і діло замаху в сенаті. Хід процесу відомий. Він виявив все страхітє білого терору в Румунії і зокрема в Бесарабії і Трансильванії і визвав співчутє до комунізму не тільки зі сторони робітничих мас, але і в румунської інтеліґенції. Він показав також необхідність реорґанізації румунської партії, так як в ній знайшло ся богато примазавших ся зрадників і боягузів. Правительство кінцево повинно було піти на уступки і проголосити амнестію; се однак, не перешкодило йому закінчити процес, засудженем 25 комуністів в тюрму і каторгу; се не перешкодило також румунській поліції розстріляти амнестійованих в Бесарабії.

Ми бачимо, що в Румунії фактично з 1919 р. до початку 1921 р. працювали дві орґанізації, що обі рахували себе комуністичними, підпольна і леґальна, і тільки в 1921 р. вони обєднались, а також перевелось більше тісне обєднане з бесарабськими і трансильванськими орґанізаціями.

Поруч з комуністичним рухом в Румунії вповні зокрема істнувала бесарабська підпольна комуністична орґанізація. В Кишеневі проходить ряд процесів, в тім числі процес 104 комуністів, котрі розкривають смутну картину страхіття военного режіму і білого терору в Бесарабії румунської буржуазії. Однак рух в Бесарабії не заперестає ні на одну хвилю.

В Румунії леґальна діяльність компартії знову оживає. Начинає знову виходити комуністична преса під назвами: "Соціялізмул", "Лупта Соціяліста", "Яшул Соціяліст". Виходить також ґазета "Лумеч Ноуа" центристської партії і "Лупта Синдикала", орґан профсоюзів.

Комуністична партія виставила знову кандидатів на вибори в парлямент весною сего року. Але через терор, ні одного з них провести не вдалось.

В теперішний час, після, хоч і частинної, амнестії для румунської комуністичної партії лишаєть ся провести велику роботу по реорґанізації самої партії і налагодженю аґітації в робітничих масах, котрі знаходять ся під сильним впливом центристів. Їй лишаєть ся також наладити — працю в дезорґанізованих профсоюзах і добитись обєднаня профсоюзів Румунії з профсоюзами Трансильванії.

("Правда".) А. Р.

СТІНЕС І ФРАНЦІЯ.

Побіджена Німеччина переходить всї ступені немилосердного визиску імперіялістичного капіталу. Та німецька буржуазія не відчуває тягарів. Як і передтим так і далі збиває міліони з поту робітників. Та мало того, всї репараційні тягарі зложила на плечі працюючих мас, сама ще дивить ся, щоб заробити ще на тих тяжких тягарах наложених Версальським мировим договором на працююче населене Німеччини.

Під подвійним тягарем стогнуть робітники Німеччини. Своя власна буржуазія висисає надвартість і ховає новонабуті капітали в чужоземні підприємства. Державний звіт зовнїшного торгу Німеччини виказує, що більша половина тих сум, які мали-б прийти до Німеччини за вивезені товари, остає за границею. Німецька буржуазія льокує їх в закордонні підприємства. А всї тягарі, повоєнні довги, репараційні суми — вкладає на плечі робітництва. Німецьке правительство, як всякі правительства держав буржуазного строю, не думає посягнути в повні каси своєї буржуазії, а тільки думає, в який спосіб витягнути-б з того так вже виснаженого пролетара вартість потрібну на заплачене военних відшкодовань. А рідна буржуазія і на сьому хоче заробити.

Два факти яскраво зясовують роботу німецької буржуазії і їхніх наймитів, героїв II-го Інтернаціоналу, німецьких соціял-демократів, які стоять на становищі коаліції, себ то співпраці з своєю буржуазією.

Німецький сталевий король і вуглевий барон пан von Stinnes, голова націоналістичної партії, власник многих націоналістичних часописий, заключив з французькими капіталістами договір, на основі якого зобовязуєть ся перебрати на себе відбудову і доставу потрібних матеріялів до відбудови знищених війною областий Північної Франції. Як дохід призначив собі 6%. Виплата буде у французькій валюті, себ то франках.

Здавало ся — звичайний капіталістичний договір. Та ні — се запродане німецького пролетаріяту своєю власною буржуазією. Се повна згода обох буржуазій, німецької та французької, на рахунок німецького пролетаріяту. Німці мають заплатити Франції 1500 міліярдів военного відшкодованя. Своя рідненька буржуазія для зарібку піднімаєть ся перевести се діло. То значить, під грозою французьких багнетів та інтервенції змушує вона німецький уряд, "своїх підлизнів", наложити на широкі працюючі верстви населеня тяжкі податки, а сама робить на тому золотий інтерес. 6% від 1.500.000.000.000 ґ.м. се є 100.000.000.000 нім. марок, крім сього всї матеріяли робитись буде у фабриках німецької буржуазії, отже ще найменше 30% чистого доходу. Се все на плечі працюючих, в той час, коли Стінес закуповує цілі ряди фабрик та копалень в Польщі та Чехословаччині. Як спосіб для здобутя сих гроший з робітництва дораджують вони знесене 8-годинного дня праці, продажу зелізниць (тому самому Стіннесови), запроваджене надприписових годин по копальнях і т. д. Соціял-демократи враз з професійними бонзами закликають робітництво годитись і підпомагати переведене сих плянів. Буржуазія зі своїми підлизнями з II-го і III½ Інтернаціоналу досягає вершків підлоти.

Друге: Німеччина має сього року заплатити 400 міліярдів довгу. Примусову внутрішну позичку нараховують найвище на 26 міліярдів. Бракує 374 міліярдів німецьких марок, які уряд мусить видобути з костий пролетаріяту.

Коли рахувати 1 годину праці при 20.000.000 німецького пролетаріяту, вартости 50 марок, то по відчисленю неділь мусить кождий німецький робітник, крім звичайних 12 місяців праці, працювати ще повних 2 місяці для Стіннеса і Пуанкаре, себ то для міжнародних визискувачів.

Упадок марки, катастрофа цін, безвартість зарібку робітника, тяжкі податки, десятигодинний день праці, се були-б наслідки, коли-б німецьке робітництво дозволило дальше господарити німецькій буржуазії і їхнім прилизням коаліційним соціялістам, себ то таким, які хочуть на спілку з буржуазією рядити. Та німецьке робітництво не дозволить торгувати собою мов рабами, ні міжнародній, ні своїй рідній буржуазії в роді Стіннеса і тов... Крізь цілу Німеччину йде революційний клич: Робітники, творіть боєві органи для оборони перед визиском і нуждою!... Клич скликаня всенімецького конґресу фабричних рад і створеня сильного робітничого центру, помимо сильного спротиву соціял-патріотів та зрадливих професійних бонзів, поширюєть ся по цілій Німеччині. По провінції творять ся місцеві робітничі ради, які дійсно беруть ся до контролї продукції і торгу. По деяких місцях наслідком їхньої праці упали ціни о 20%.

Та Стіннес не зречеть ся так скоро тих міліярдів, які він має намір стягнути з робітничих мас. Німеччина стоїть перед тяжкими боями пролетаріяту з міжнародним капіталом.

Політична ситуація в Европі напружена. Суперечности імперіялістичних держав ведуть нестримно до нових кріз, з яких один вихід: соціяльна революція.

Комуністичний Інтернаціонал розуміє вагу хвилї і закликає до міжнародного обєднаня пролетаріяту. В Кельні відбули ся перші спільні наради французьких і німецьких комуністичних партій. Комуністичний Інтернаціонал видав окрему відозву, в якій закликає обі названі партії до спільної акції. Недалеко вже хвиля, коли робітники, нехотячи терпіти голод, холод та знущаня, розрахують ся як зі своєю так і з міжнародною буржуазією.

Л—ч.

НОВА ДРАМА.

Вже вийшла з друку і продаєть ся в редакції "Укр. Роб. Вістий" нова книжка п. н.:

ПЕРЕД БУРЕЮ

Є се драма на чотири дії, яка малює боротьбу робітників в Росії за часів керенщини, на передодні пролетарської революції. Тому вона і називаєть ся "Перед Бурею". Драма ся надаєть ся до вистав.

Ціна примірника 35 ц.

Замовленя шліть сейчас же на адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.